Research Paper

Stakeholders' Analysis of Sustainable Development of Agricultural Tourism in the West of Mazandaran Province

Reza Soleimannejad[1], *Amirhossein Alibaygi[2], Laleh Salehi[3]

1. PhD Student, Agricultural Extension and Education Department, College of Agriculture & Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.
2. Associate Professor, Agricultural Extension and Education Department, College of Agriculture & Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.
3. Assistant Professor, Agricultural Extension and Education Department, College of Agriculture & Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Soleimannejad, R., Alibaygi, A., & Salehi, L. (2022). [Stakeholders' Analysis of Sustainable Development of Agricultural Tourism in the West of Mazandaran Province (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 12(4), 662-683, http://dx.doi.org/ 10.22059/jrur.2022.330327.1672

doi: http://dx.doi.org/ 10.22059/jrur.2022.330327.1672

Received: 09 Sep. 2021
Accepted: 01 Jan. 2022

ABSTRACT

Sustainable development of Agri-tourism is a solution for the optimal use of the tourism industry. But one of the main reasons for the non-implementation of development policies is the lack of necessary mechanisms to identify and analyze the many stakeholders that should be in a participatory process for sustainable management of Agri-tourism development. The present mixed study was conducted with the aim of analyzing the stakeholders of sustainable development of Agri-tourism in the west of *Mazandaran* Province. In order to identify these stakeholders, the stakeholders' information was collected from experts in the field of agricultural tourism. After interviewing 17 of them and during four Delphi stages, 25 people were identified as stakeholders of sustainable development of Agri-tourism and using a semi-structured interview with two representatives of each stakeholder group (50 interviews in total), it was determined how to exercise the power of the stakeholders according to the type of their benefit. Based on the results, the main stakeholders in the sustainable development of agricultural tourism were mostly government organization, including the Agriculture Jihad Organization, Cultural Heritage Organization, Natural Resources and Watershed Management Organization and Environment Protection Organization, which in terms of five types of legal power, knowledge power, economic power, political power and social power were in a higher position. The proposed classification can be used to create capacity, promote participation and interaction among stakeholders according to the type of power and benefit in the process of sustainable development of Agri-tourism.

Key words:
Stakeholders Analysis, Power and Benefit of Stakeholders, Agri-tourism, Tourism sustainability, *Mazandaran* Province

Copyright © 2022, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

Combining the tourism sector with the agricultural industry is a new type of tourism called agricultural tourism, an activity to attract tourists to a region in order to diversify agricultural activities and receive tourists on the farm, which causes prosperity and development of income and economy. And migration from local communities is reversed. Sustainable development of agricultural tourism is a solution

* ***Corresponding Author:***
Amirhossein Alibaygi, PhD
Address: Agricultural Extension and Education Department, College of Agriculture & Natural Resources, Razi University, Kermanshah, Iran.
Tel: +98 (918) 8565101
E-mail: baygi1@gmail.com

for the optimal use of this tourism industry. Sustainable tourism development is a balanced and comprehensive development in all sectors, and therefore it is necessary to identify stakeholders, define their role and plan from the bottom up with the participation and cooperation of all stakeholders. However, one of the main reasons for the non-implementation of development policies is the lack of necessary mechanisms for identifying, analyzing and Role-Playing various stakeholders which should have cooperation, coordination and synergy in a participatory process based on sustainability and resilience for sustainable management of agricultural tourism development.

2. Methodology

The present mixed study was conducted with the aim of analyzing the stakeholders of sustainable development of Agri-tourism in the west of *Mazandaran* Province. In order to identify the stakeholders, stakeholders' information was collected from experts in the field of agricultural tourism. After interviewing 17 of them and during four Delphi stages, 25 people were identified as stakeholders of sustainable development of Agri-tourism and using a semi-structured interview with two representatives of each stakeholder group (50 interviews in total), it was determined how to exercise the power of the stakeholders according to the type of their benefit.

3. Results

Based on the results, the main stakeholders in the sustainable development of agricultural tourism were mostly government organizations, including the Agriculture Jihad Organization, Cultural Heritage Organization, Natural Resources and Watershed Management Organization and Environment Protection Organization, which in terms of five types of legal power, knowledge power, economic power, political power and social power were in a higher position. The analysis of the interviews in the form of conventional content analysis resulted in the identification of 428 sentences in the form of 125 conceptual propositions in five dimensions.

4. Discussion

Given that most of the stakeholders are government organizations and have been identified as the main stakeholders (high power, high benefit) of sustainable development of agricultural tourism, they can seek the support and opinion of high-ranking officials in order to provide facilities and remove obstacles and provide the necessary conditions for sustainable development. It is necessary for these stakeholders to participate in all stages of planning from design to evaluation of the process of sustainable development of agricultural tourism. Primary stakeholders (high power, low profit) can contribute to the success of the programs, especially its proper implementation, but since they do not benefit much from the sustainable development of agricultural tourism, unlike the first group (Main stakeholders), their presence for development cannot be expected. But their presence and participation can speed up the process and help improve the process. Tourists are also in this group, which as one of the important components of sustainable development of agricultural tourism, it is necessary to use their opinions and advice. In the group of secondary stakeholders (low power, high benefit) of sustainable development of agricultural tourism, most of these individuals and organizations do not have much power to influence the process and its implementation. Careful planning is also needed to get the group involved because the group do not cooperate much until they are sure of the personal benefit they would earn. Farmers, who are the focus of all programs for the sustainable development of agricultural tourism, are in this group and do not have high risk-taking power, and attracting their attention requires expert planning and time. But the minor stakeholders (low power, low benefit) of sustainable development of agricultural tourism are not very effective in advancing the goals of the work and their elimination does not interfere with the work.

5. Conclusion

This study provides a comprehensive view of identifying the main factors involved in the sustainable development of agricultural tourism by their importance and strength. In general planning, where detailed information about the stakeholders is not required, the results of this section can be used according to the type of planning from any of the stakeholder groups in this section. Finally, the proposed classification, which allows the comparison of different stakeholders based on their type of power and benefit, can be a good tool for networking, capacity building and promoting participation and cooperation among different stakeholders in the sustainable development of the agricultural tourism process.

Acknowledgments

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران

رضا سلیمان نژاد[۱]، *امیرحسین علی بیگی[۲]، لاله صالحی[۳]

۱- دانشجوی دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
۲- دانشیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.
۳- استادیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۸ شهریور ۱۴۰۰
تاریخ پذیرش: ۱۱ دی ۱۴۰۰

چکیده

توسعه پایدار گردشگری کشاورزی یک راهکار برای استفاده بهینه از صنعت گردشگری است. اما از علت‌های عمده عدم تحقق سیاست‌های توسعه‌ای نبود سازوکارهای لازم برای شناسایی، تحلیل و نقش‌آفرینی ذی‌نفعان متعددی است که می‌بایست در یک فرایند مشارکتی مبتنی بر پایداری و تاب‌آوری برای مدیریت پایدار توسعه گردشگری کشاورزی، همکاری، هماهنگی و هم‌افزایی داشته باشند. پژوهش حاضر با هدف تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران به‌صورت آمیخته انجام شد. به‌منظور شناسایی ذی‌نفعان اطلاعات از کارشناسان حوزه گردشگری کشاورزی گردآوری شد که پس از مصاحبه با ۱۷ نفر از آن‌ها و طی چهار مرحله دلفی ذی‌نفعان به تعداد ۲۵ نفر شناسایی شدند و با استفاده از ماتریس قدرت - منفعت میزان قدرت و نوع منفعت هر ذی‌نفع مشخص گردید. با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختارمند از دو تن از نمایندگان هر ذی‌نفع (مجموعاً ۵۰ مصاحبه) چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان با توجه به نوع منفعتشان مشخص گردید. بر اساس نتایج، ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بیشتر از سازمان‌های دولتی بودند که در بین آن‌ها سازمان جهاد کشاورزی، سازمان میراث فرهنگی، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و سازمان حفاظت محیط‌زیست از لحاظ پنج نوع قدرت اقتصادی، دانشی، اجتماعی، سیاسی و قانونی در جایگاه بالاتری قرار داشتند. نتایج تحلیل مصاحبه‌ها به‌صورت تحلیل محتوای متعارف منتج به شناسایی ۴۲۸ جمله در قالب ۱۲۵ گزاره مفهومی شد. می‌توان از دسته‌بندی ارائه‌شده به منظور ایجاد ظرفیت، ارتقای مشارکت و تعامل بین ذی‌نفعان با توجه به نوع قدرت و منفعت در فرایند توسعه پایدار گردشگری کشاورزی استفاده نمود.

کلیدواژه‌ها:
تحلیل ذی‌نفعان، قدرت و منفعت ذی‌نفعان، گردشگری کشاورزی، پایداری گردشگری، استان مازندران

مقدمه

اگرچه کشاورزی بخش مهم و حیاتی اقتصاد کشور به شمار می‌رود، اما سطح زندگی و درآمد جوامع محلی وابسته به کشاورزی پایین است و کشاورزی به تنهایی قادر به برطرف نمودن نیازهای مالی جوامع محلی نیست (Bouzarjomhri et al., 2017; Bahmani et al., 2021; Karimi, 2015; Yang, 2012). همین موضوع باعث مهاجرت برخی از روستائیان به شهرها جهت اشتغال و افزایش سطح درآمد شده است (Ghorbani et al., 2016). به منظور توسعه محصولات کشاورزی، افزایش سطح زندگی روستائیان و بازگشت مهاجران بایستی به دنبال راهکارها و راهبردهای تأثیرگذار بود. کشورهای پیشرو در صنعت کشاورزی مانند چین، آمریکا، ژاپن، هند و آلمان با ادغام بخش گردشگری با صنعت کشاورزی نوع جدیدی از گردشگری را با عنوان گردشگری کشاورزی[۱] ایجاد نموده‌اند که علاوه بر رونق و توسعه درآمد و اقتصاد جوامع محلی باعث مهاجرت معکوس شده‌اند (Haydari & Motieelangroodi, 2012; Ghorbani et al., 2016; Anabestani & Mozafari, 2018). در واقع گردشگری کشاورزی فعالیتی برای جذب گردشگران به یک منطقه، به منظور تنوع بخشیدن به فعالیت‌های کشاورزی و پذیرایی از گردشگران در مزرعه است (Arachi, 2017). از طرفی سیر تحول گردشگری از رویکرد انبوه‌گرایی امروزه به توسعه پایدار گردشگری رسیده است (Altinay & Kashif, 2015). توسعه پایدار گردشگری توسعه‌ای است که در آن توازن و تعادل حفظ ارزش‌ها و کیفیت اخلاقیات و اصول اقتصادی و نیز مزیت‌های اقتصادی همه به همراه هم دیده شده و کوشش می‌شود تا توسعه‌ای متعادل و همه‌جانبه جایگزین توسعه صرفاً اقتصادی

1. Agri-tourism

* نویسنده مسئول:
دکتر امیرحسین علی بیگی
نشانی: کرمانشاه، دانشگاه رازی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، گروه ترویج و آموزش کشاورزی.
تلفن: ۸۵۶۵۱۰۱ (۹۱۸) ۹۸+
پست الکترونیکی: baygi1@gmail.com

گردد (Varmaziyari, 2016). لازمه توسعه پایدار گردشگری کشاورزی شناسایی ذی‌نفعان، مشخص شدن نقش و برنامه‌ریزی از پایین به بالا با مشارکت و همکاری تمامی ذی‌نفعان است (Peroff et al., 2017; Martinsen & Amundsen, 2015). با توجه به پیچیدگی جامعه و اقتصاد دنیای امروز تقریباً همه محققان بر این امر واقف هستند که زمانی می‌توان به توسعه پایدار گردشگری رسید که همه ذی‌نفعان در آن دخالت داده شوند چرا که بدون حمایت همه‌جانبه توسعه پایدار محقق نخواهد شد (Peroff et al., 2017; Mukson & Indah, 2019). همچنین بدون شناخت ذی‌نفعان هدف‌گذاری صحیح، شناسایی موضوعات، اولویت‌ها و میزان سهم هر یک در رسیدن به نتایج امکان‌پذیر نیست (Ian & Keenan, 2003). به‌طوری که یکی از علت‌های عمده عدم تحقق سیاست‌های توسعه‌ای نبود سازوکارهای لازم برای شناسایی، تحلیل و نقش‌آفرینی ذی‌نفعان متعددی است که می‌بایست در یک فرایند مشارکتی مبتنی بر پایداری و تاب‌آوری برای مدیریت پایدار توسعه گردشگری کشاورزی، همکاری، هماهنگی و همافزایی داشته باشند (Jafarian et al., 2016). با توجه به اهمیت ذی‌نفعان در توسعه پایدار گردشگری کشاورزی و از آنجا که تا کنون پژوهش مرتبطی در کشور انجام نشده است؛ این تحقیق با هدف تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران انجام شد. غرب مازندران از مناطق مستعد و فعال بخش کشاورزی کشور است که به برکت قدمت و غنای فرهنگی خود و دارا بودن صدها آثار تاریخی هر ساله پذیرای خیل عظیمی از گردشگران است و در صورت توجه و برنامه‌ریزی‌های مناسب ظرفیت لازم را برای گسترش گردشگری کشاورزی و استفاده از مزایای آن را دارد، این در حالی است که نواحی روستایی این بخش از استان با مسائل ناشی از بیکاری، درآمد ناپایدار، مهاجرت و سایر مشکلات اقتصادی و اجتماعی دست‌وپنجه نرم می‌کنند، بر اساس بررسی‌های میدانی محققان و انجام مصاحبه با کارشناسان نیز مشخص گردید که گردشگری کشاورزی در این منطقه پدیده‌ای نوپا است که به‌صورت جدی موردتوجه قرار نگرفته است. در صورت عدم توجه و برنامه‌ریزی خاص برای این صنعت، تعداد محدود از افرادی که به‌صورت شخصی و غیررسمی مشغول فعالیت هستند نیز به علت مشکلات از ادامه فعالیت منصرف می‌گردند، با این وجود پذیرش و توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در منطقه می‌تواند زمینه توسعه اقتصادی را فراهم آورد و موجب افزایش کارکردهای اقتصادی در زمینه گردشگری کشاورزی و در نتیجه ارتقا سطح زندگی، رفاه اجتماعی و اقتصادی کشاورزان به‌صورت پایدار شود. اما موانع متعددی بر سر راه توسعه و پایداری گردشگری کشاورزی شناسایی و معرفی شده است از جمله تعدد نهادهای مسئول و عدم همکاری و هماهنگی نهادها و سازمان‌های درگیر در کشاورزی (Icoz et al., 2010; Ahmadi et al., 2016; Andayani & Nugraha, 2021; Mahmoodi et al., 2014)، فقدان یک برنامه‌ریزی مشخص بلندمدت، نداشتن طرح‌های اجرایی مناسب، عدم وجود برنامه‌ریزی مدون و چهارچوب نهادی و قانونی مشخص، دخالت دولت از سطح کلان تا اجرای پروژه بدون مشارکت ذی‌نفعان (Rezvani et al., 2016) و عدم وحدت رویه و هماهنگی میان نهادهای تصمیم‌گیر به علت مشخص نبودن وظایف و مسئولیت‌ها (Veicy & Mehmandoost, 2015). با توجه به این موضوع پژوهش حاضر با هدف تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران انجام شد. تحلیل ذی‌نفعان فرایندی است که بر اساس آن ذی‌نفعان شناسایی می‌شوند، نقش و سهم آنان در برنامه‌ریزی پروژه مشخص می‌شود، نفوذ حقوق و رفتار آنان در تعامل با سایر ذی‌نفعان تحلیل می‌شود. اولویت تأثیرگذاری و تأثیرپذیری ذی‌نفع مشخص می‌گردد و در نهایت راهبردهای توسعه و اجرای برنامه یا پروژه مبتنی بر یافته‌های تحلیل ذی‌نفعان تدوین و اجرا می‌گردد. تحلیل نقش و موقعیت هر یک از ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی یکی از مهم‌ترین پیش‌زمینه‌های طراحی برنامه‌های جامع مبتنی بر همکاری در راستای توسعه به شمار می‌رود، به این ترتیب سازمان متولی با بینش عمیق‌تری سیاست‌های متقابل خود را با ذی‌نفعان متعددی که در این شبکه قرار دارند تعریف نموده و آن‌ها را برای حرکت سیستمی به سوی همکاری، هماهنگی و هم‌افزایی توانمند می‌سازد (Jafarian et al., 2016) و در نهایت با آگاهی از نگرش و ویژگی‌های جمعیت شناختی هر زیرگروه فرایند شناسایی و مشارکت آن‌ها در توسعه پایدار گردشگری تسهیل خواهد شد (Fattahizadeh et al., 2021).

مروری بر ادبیات موضوع

با توجه به موضوع و اهمیت آن پژوهش‌هایی هرچند محدود در این زمینه انجام شده است که در ادامه به نتایج برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

پژوهش موحد و همکاران (۲۰۲۰) در زمینه تحلیل ادراک ذی‌نفعان از پایداری اثرات گردشگری در شهر لاهیجان نشان داد که سرمایه‌گذاران دارای ادراک بالاتر از سطح متوسط اما ساکنان محلی، مدیران و گردشگران در سطح نامطلوب و متمایل به متوسط قرار داشتند. بررسی نقش ذی‌نفعان در توسعه گردشگری ورزشی طبیعت‌محور در استان لرستان توسط انصاری و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که مهم‌ترین ذی‌نفعان اثرگذار بر گردشگری ورزشی طبیعت‌محور در استان لرستان شامل اداره کل ورزش و جوانان، دفاتر گردشگری و آژانس‌های گردشگری، ساکنین جوامع محلی، میراث فرهنگی و گردشگری استان هستند. توکلی (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان شناخت و تحلیل نقش قدرت ذی‌نفعان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های توسعه روستایی به این نتیجه دست یافت که مهم‌ترین وجه مدیریت ذی‌نفعان ارزش‌آفرینی است که ضمانت کننده حیات است و در عرصه تحلیل قدرت، ذی‌نفعان

منابع قدرت متعددند که شامل دانش، مشروعیت، انگیزه، شهرت و ثروت است. ترسیم و تحلیل شبکه‌های ارتباطی میان ذی‌نفعان صیادی و نقش آن در توسعه گردشگری روستایی توسط بهروزی خورگو و محمدی کنگرانی (۲۰۱۷) نشان داد علت عدم توسعه گردشگری روستایی با رویکرد صیادی عدم شناخت صیادان و ادارات مرتبط با فعالیت‌های صیادی در زمینه گردشگری روستایی و نیز به دلیل مشکلات اقتصادی صیادان است. پژوهش همتی و آمانج رسولی (۲۰۱۶) در زمینه ذی‌نفعان و نوع نگاه آن‌ها به اثرات گردشگری در اورامان تخت نشان داد که تعادل نسبی بین ویژگی‌های قدرت، مشروعیت و ضرورت وجود دارد. همچنین بین متغیرهای قدرت، مشروعیت، ضرورت و ادراک ذی‌نفعان از اثرات گردشگری در مردم محلی و گردشگران رابطه وجود دارد. اما رابطه بین قدرت و ادراک ذی‌نفعان از اثرات گردشگری در نمونه گردشگران تأیید نشد.

نتیجه پژوهش محمدی کنگرانی و همکاران (۲۰۱۴) در ارتباط با نقش شبکه ارتباطی میان ذی‌نفعان در توسعه گردشگری روستایی نشان داد که ارتباط کم اجتماع محلی با ادارات، ذی‌نفع نبودن مردم محلی و عدم مدیریت در جذب ذی‌نفعان محلی به‌عنوان نقص‌های شبکه ارتباطی ذی‌نفعان است. تحلیل ذی‌نفعان صنعت گردشگری پزشکی در مطالعه فردوسی و همکاران (۲۰۱۲) موردمطالعه قرار گرفت. نتیجه پژوهش نشان داد که این ذی‌نفعان شامل استانداری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری، دانشگاه علوم پزشکی، نظام پزشکی، ارائه‌دهندگان خدمات بخش بهداشت و درمان، ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری، بانک توسعه صادرات، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و اتاق بازرگانی بودند. از نظر قدرت ذی‌نفعان، بیمارستان خصوصی، نظام پزشکی، سرمایه‌گذار و دانشگاه علوم پزشکی دارای قدرت زیاد بودند و دانشگاه علوم پزشکی، کلینیک، بیمارستان خصوصی و اداره کل میراث فرهنگی و صنایع‌دستی و گردشگری در موضع کاملاً موافق قرار داشتند.

لیهولتریا[2] و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی نقش ذی‌نفعان در توسعه اکوتوریسم در جزیره مارسگو در اندونزی پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش اصلی‌ترین ذی‌نفعان شامل جامعه محلی، دولت، بخش خصوصی و دانشگاه هستند.

نتیجه پژوهش ماکسون و ایندا[3] (۲۰۱۹) با عنوان تجزیه‌وتحلیل نقش ذی‌نفعان در توسعه گردشگری کشاورزی در باندونگان اندونزی منجر به شناسایی ۱۱ ذی‌نفع در زمینه توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در چهار بخش دولتی (میراث فرهنگی و گردشگری، اداره کشاورزی و زیر واحد منطقه در روستا)؛ خصوصی (آژانس‌ها)؛ جامعه محلی (کشاورزان، تشکل‌های روستا، گروه معامله‌گران گردشگری کشاورزی، جامعه محلی و مسافران) و دانشگاهیان شد. در همین راستا نتیجه پژوهش آریاوان[4] و همکاران (۲۰۱۹) در زمینه نقش ذی‌نفعان در توسعه گردشگری کشاورزی در دهکده یالی اندونزی نشان داد که مهم‌ترین ذی‌نفعان بخش گردشگری کشاورزی جوامع محلی، کشاورزان محلی، دولت، بخش خصوصی و مؤسسات گردشگری کشاورزی بودند که دولت ثروتمندترین و توانمندترین ذی‌نفع و آژانس‌های گردشگری وابسته‌ترین ذی‌نفع بودند.

تأثیر توانمندی ذی‌نفعان محلی در توسعه پایدار گردشگری شهرک‌های حاشیه‌ای روستایی در ایران توسط شفیعی ثابت و هراتی‌فر[5] (۲۰۱۷) بررسی شد. نتیجه این پژوهش منجر به شناسایی شاخص‌های آموزش، افزایش آگاهی، دانش، مهارت‌ها، دسترسی به منابع مالی، شایستگی و اعتمادبه‌نفس و همکاری در توانمندسازی ذی‌نفعان شد. تی‌برد[6] و همکاران (۲۰۰۹) به مقایسه ادراک ذی‌نفعان از اثرات گردشگری در مناطق روستایی شرق کارولینای شمالی پرداختند. بر اساس نتایج در ارتباط با درک اثرات گردشگری بین گروه‌های ذی‌نفع، تفاوت معنی‌داری وجود داشت و این تفاوت بین کارآفرینان و مقامات دولتی، ساکنان و مقامات دولتی، ساکنان و کارآفرینان، ساکنان و گردشگران آشکار بود. بررسی مطالعات گذشته چند موضوع را آشکار می‌سازد. نخست اینکه در بیشتر مطالعات به بررسی مشارکت، ارتباطات و ادراک ذی‌نفعان پرداخته شده است و در کمتر مطالعه‌ای بحث گردشگری کشاورزی مطرح شده است. به‌طوری که این نوع گردشگری به مانند صنعتی است که با مشکل نبود اطلاعات پایه در مورد اثرات اقتصادی آن در سطح منطقه‌ای و محلی مواجه است. این مسائل مانع گسترش و توسعه این نوع از گردشگری در مقایسه با سایر بخش‌های گردشگری شده است. به‌رغم وجود ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی در بخش‌هایی از کشور و به خصوص غرب استان مازندران این صنعت ناشناخته مانده است و صنعت گردشگری کشاورزی نه تنها رشد و توسعه نداشته بلکه رو به افول نیز است. همچنین در مطالعات کمتر به شناسایی و بررسی نقش ذی‌نفعان گردشگری کشاورزی پرداخته شده است و در ایران نیز تا کنون پژوهشی در زمینه شناسایی ذی‌نفعان و بررسی نقش آن‌ها در توسعه پایدار گردشگری کشاورزی انجام نشده است. در مطالعات منابع خارجی نیز تنها یک پژوهش در ارتباط با تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی مشاهده شد که در این مقاله نیز تنها به شناسایی ذی‌نفعان و دسته‌بندی آن‌ها پرداخته شده است. بر این اساس در پژوهش حاضر تلاش شد ضمن پوشش نواقص مطالعات پیشین ذی‌نفعان اصلی شناسایی شوند، قدرت و منفعت و نوع قدرت و منفعت ذی‌نفعان مشخص شود و بر اساس آن نقش هر یک از ذی‌نفعان موردبررسی قرار گیرد.

2. Lelloltery
3. Mukson & Indah
4. Aryawan
5. Shafiei sabet & Haratifard
6. T.Byrd

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش با جهت‌گیری کلی پراگماتیسمی و به‌صورت توصیفی - تحلیلی انجام گرفت. از نظر ماهیت از نوع پژوهش‌های آمیخته، از نظر میزان کنترل متغیرها از نوع غیرآزمایشی و از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می‌شود. به‌طور کلی این هدف در دو مرحله انجام شد که مرحله نخست شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی، بررسی میزان قدرت و منفعت و نوع قدرت و منفعت آن‌ها بود. این مرحله خود به‌صورت آمیخته کیفی - کمی از طریق مصاحبه و توزیع پرسشنامه انجام شد که در نهایت منجر به شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی، میزان قدرت و منفعت آن‌ها و نوع قدرت و منفعت آن‌ها شد. جامعه آماری این بخش کارشناسان مرتبط با مبحث گردشگری کشاورزی در ادارات و نهادهای مختلف بودند. در مرحله دوم پژوهش چگونگی اعمال قدرت با توجه به نوع منفعت ذی‌نفعان مورد تحلیل قرار گرفت. این مرحله به‌صورت کیفی و از طریق مصاحبه نیمه ساختارمند با نمایندگان ذی‌نفعان شناسایی‌شده انجام گرفت که در نهایت چگونگی اعمال قدرت با توجه به نوع منفعت ذی‌نفعان مشخص گردید. در ادامه دو مرحله اشاره شده به‌طور مفصل و گام به گام توضیح داده می‌شود.

به منظور شناسایی ذی‌نفعان با مراجعه به کارشناسان حوزه گردشگری و کشاورزی که در ادارات و نهادهای مختلف شامل پژوهشکده مرکبات و میوه‌های نیمه گرمسیری، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، سازمان جهاد کشاورزی، سازمان محیط‌زیست و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان مازندران به نوعی مرتبط با مبحث گردشگری کشاورزی بودند، از طریق مصاحبه به شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی پرداخته شد. اطلاعات گردآوری‌شده با استفاده از روش تحلیل محتوای متعارف موردبررسی قرار گرفت. در گام بعدی بر اساس روش دلفی تعدیل یافته و با توزیع پرسشنامه‌ای که در آن لیست ذی‌نفعان ارائه شده بود از کارشناسان خواسته شد که به هر ذی‌نفع بر اساس اهمیت امتیازی بین صفر تا ۱۰ اختصاص دهد. پس از گردآوری پرسشنامه‌ها میانگین نمره نظرات کارشناسان در ارتباط با هر ذی‌نفع محاسبه گردید. پس از محاسبه نمره‌ها در این مرحله مجدداً پرسشنامه‌ای که در آن لیست ذی‌نفعان قرار داشت در اختیار کارشناسان قرار گرفت. در این مرحله از کارشناسان خواسته شد بر اساس تحلیل‌های مرحله نخست که در آن ذی‌نفعان حذف‌شده مشخص شده است مجدد به کل ذی‌نفعان امتیازی بین صفر تا ده بر اساس اهمیت اختصاص دهند. پس از گردآوری پرسشنامه‌های این بخش به بررسی میزان وحدت نظر بین کارشناسان پرداخته شد. برای توقف فرایند دلفی از ضریب همبستگی کندال استفاده شد. این ضریب مقیاسی جهت تعیین درجه هماهنگی و موافقت بین چندین دسته رتبه مربوط به n پدیده است و همبستگی رتبه‌ای بین m مجموعه رتبه را نشان می‌دهد. میزان این مقیاس هنگام هماهنگی با موافقت کامل برابر با یک و در زمان نبود کامل هماهنگی برابر با صفر است. ثابت ماندن یا رشد ناچیز این ضریب در دو مرحله متوالی نشان می‌دهد که افزایشی در توافق صورت نگرفته است و فرایند نظرخواهی باید متوقف گردد (Dashti et al., 2020) و میانگین راند نهایی را به‌عنوان وزن نهایی هر یک از ذی‌نفعان در نظر می‌گیریم. با توجه به اینکه از طیف ده درجه‌ای لیکرت استفاده شد چنانچه میانگین زیر ۷ باشد عامل حذف می‌شود (Lin & Chuang, 2012). بعد از تحلیل نتایج راندهای مختلف دلفی و مشخص شدن لیست ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی، با استفاده از ماتریس قدرت - منفعت میزان قدرت و منفعت ذی‌نفعان مختلف گردشگری کشاورزی محاسبه شد. برای این منظور لیست ذی‌نفعان تأییدشده در اختیار کارشناسان قرار داده شد و از آن‌ها خواسته شد که به هر ذی‌نفع برای میزان منفعت و میزان قدرت امتیازی بین ۰ تا ۱۰ اختصاص دهند. در اینجا منظور از واژه قدرت تأثیری است که ذی‌نفع در اجرای گردشگری کشاورزی دارد. این امر با توجه به کنترلی که ذی‌نفع به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر فرایند تصمیم‌سازی دارد، ارزیابی می‌شود که بر اساس هدف پژوهش به پنج دسته قدرت قانونی (اختیارات رسمی تأثیرگذاری)؛ قدرت اقتصادی (دارایی‌ها)؛ قدرت سیاسی (نفوذ داشتن و روابط)؛ قدرت دانشی (اطلاعات، آگاهی، تخصص، مهارت) و قدرت اجتماعی (اعتبار، شهرت و مشروعیت) تقسیم می‌شود (Dehghani et al., 2019).

واژه منفعت حکایت از آن دارد که به چه میزانی درگیر شدن یک ذی‌نفع در اجرای گردشگری کشاورزی می‌تواند در دستیابی به بخشی از اهداف آن مؤثر باشد. ذی‌نفعانی که برای اجرای گردشگری کشاورزی مهم تلقی می‌شوند، آنانی هستند که گردشگری کشاورزی به نوعی نیاز آنان را دنبال می‌کند و یا آنانی که علایق و پیوندهای آنان با هدف‌های گردشگری کشاورزی همگرایی دارد. ممکن است یک گروه از ذی‌نفعان منفعت زیادی از گردشگری کشاورزی عاید آن‌ها گردد، اما تأثیر بسیار اندکی در آن داشته باشند (قدرت کم) (Pruitt & Thomas, 2006). در این پژوهش منفعت به چهار دسته منفعت مالی، اعتباری (مشروعیت و حمایت اجتماعی)؛ سیاسی (حمایت‌های بالادستان از لحاظ سیاسی) و عملکردی (از لحاظ هدف‌ها و مأموریت‌ها) تقسیم می‌شود (Dehghani et al., 2019).

ذی‌نفعان گردشگری کشاورزی با توجه به دو متغیر قدرت و منفعت به چهار دسته تقسیم شدند.

۱ . ذی‌نفعانی با سطح قدرت و منفعت زیاد باید در تمام مراحل درگیر شوند (ذی‌نفعان اصلی).

۲. ذی‌نفعانی با سطح قدرت زیاد ولی منفعت اندک، گروه هدف اصلی نیستند و حتی ممکن است بهتر باشد که در موضوع

دخالت مستقیم نداشته باشند. اما باید آنان را درباره فرایند اجرا و پیشرفت، مطلع نمود، به نقطه نظرات و دیدگاه‌های آنان توجه شده و از آنان سپاسگزاری شود و همچنین از بروز تضاد با آنان اجتناب شود (ذی‌نفعان اولیه).

۳. ذی‌نفعانی با سطح قدرت اندک و منفعت بسیار زیاد؛ درباره این گروه از ذی‌نفعان باید تلاش زیاد صرف شود تا مطمئن شوند که نیازهای آنان موردتوجه قرار گرفته و مشارکت آنان معنی‌دار و هدفمند است (ذی‌نفعان ثانویه).

۴. ذی‌نفعانی با سطح قدرت و منفعت اندک؛ این گروه در برنامه‌ریزی‌ها چندان مداخله نخواهند داشت و تلاش ویژه‌ای برای درگیر نمودن آنان صورت نمی‌گیرد (ذی‌نفعان کم‌اهمیت).

پس از شناسایی ذی‌نفعان و مشخص شدن میزان قدرت و منفعت آن‌ها برای جلب مشارکت ذی‌نفعان لازم است نوع قدرت و منفعت آن‌ها مشخص شود. برای این منظور پرسشنامه‌ای در اختیار کارشناسان قرار داده شد و از آن‌ها خواسته شد که در مورد نوع قدرت و نوع منفعت ذی‌نفعان مختلف امتیازی از ۱ تا ۵ اختصاص دهند (Dehghani et al., 2019). پس از تحلیل پرسشنامه‌های این بخش ذی‌نفعان مختلف بر اساس نوع قدرت و نوع منفعت دسته‌بندی شدند. پس از تحلیل اطلاعات این بخش تصویری از نوع قدرت و نوع منفعت هر یک از ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی جهت انجام مصاحبه به دست آمد. تحلیل اطلاعات این بخش از طریق برنامه $SPSS_{win22}$ و با استفاده از آماره‌های میانگین و همبستگی رتبه‌ای کندال انجام شد.

در مرحله دوم، چگونگی اعمال قدرت با توجه به نوع منفعت ذی‌نفعان مورد تحلیل قرار گرفت. برای این منظور ۲ نفر از نمایندگان هر یک از ذی‌نفعان شناسایی‌شده جهت انجام مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انتخاب شدند. مصاحبه با طرح توضیحاتی در زمینه گردشگری کشاورزی، اهمیت آن، ناشناخته بودن آن و ضرورت توسعه و پایداری گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران صحبت شد. سپس از مصاحبه‌شوندگان در این باره سؤال شد که سازمان شما یا خود شما چگونه می‌تواند از قدرتش در جهت توسعه و پایداری گردشگری کشاورزی استفاده نماید؟ با توسعه و پایداری گردشگری کشاورزی چه منفعت و مزیتی نصیب شما یا سازمان شما می‌گردد؟ مصاحبه‌های این بخش حداقل ۳۵ و حداکثر ۶۰ دقیقه به طول انجامید. پس از گردآوری متن مصاحبه‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای متعارف چگونگی اعمال قدرت با توجه به نوع منفعت ذی‌نفعان مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

برای شناسایی ذی‌نفعان پس از مراجعه به ۱۷ کارشناس در استان مازندران (۳ نفر پژوهشکده مرکبات و میوه‌های نیمه گرمسیری؛ ۲ نفر اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان؛ ۴ نفر سازمان جهاد کشاورزی؛ ۲ نفر سازمان محیط‌زیست و ۶ نفر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری) اشباع نسبی در تنظیم فهرست ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی به دست آمد. پس از مشخص شدن ذی‌نفعان احتمالی جهت تأیید و مشخص شدن ذی‌نفعان اصلی و کلیدی از روش دلفی تعدیل‌یافته استفاده شد. مقدار ضریب کندال در راند دوم ۰/۹۲۱ به دست آمد. بر این اساس پرسشنامه راند سوم دلفی طراحی و به همراه نتایج مرحله دوم در اختیار کارشناسان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد بر اساس تحلیل‌های مرحله قبل و ذی‌نفعان حذف‌شده مجدد امتیازی بین صفر تا ۱۰ به هر ذی‌نفع اختصاص دهند و چنانچه در مرحله قبل لازم بوده ذی‌نفعی امتیاز کمتر یا بیشتری کسب نباید و امتیازدهی واقعی نبوده در این مرحله با توجه به امتیاز اختصاص داده‌شده، اصلاح گردد. مقدار ضریب هماهنگی کندال در این قسمت ۰/۹۷۰ به دست آمد. در پایان تحلیل مرحله سوم دلفی مشخص شد که افزایش چشمگیری در مقدار این ضریب صورت گرفت و بر این اساس نمی‌توان در پایان این مرحله فرایند دلفی را متوقف نمود لذا پرسشنامه راند چهارم تهیه و به همراه نتایج بخش سوم در اختیار کارشناسان قرار گرفت. پس از گردآوری و تحلیل پرسشنامه‌ها در پایان این مرحله مشخص شد که افزایش محسوسی در مقدار ضریب کندال ایجاد نشده است (مقدار ضریب کندال در پایان این مرحله ۰/۹۷۰ به دست آمد) و با توجه به اینکه ضریب هماهنگی کندال در دو راند متوالی سوم و چهارم تقریباً ثابت مانده است، می‌توان فرایند را متوقف نمود. بر این اساس میانگین راند نهایی را به‌عنوان وزن نهایی هر یک از ذی‌نفعان در نظر می‌گیریم و عامل‌هایی که دارای میانگین زیر ۷ هستند، حذف خواهد شد (Lin & Chuang, 2012). در جدول شماره ۱ میانگین حسابی نظرات کارشناسان در راند اول تا چهارم از روش دلفی، وضع نهایی و وضعیت رد و پذیرش هر یک از ذی‌نفعان ارائه شده است.

همان‌طور که جدول شماره ۱ نشان می‌دهد اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری؛ آژانس‌های مسافرتی و تورهای گردشگری؛ کشاورزان؛ گردشگران؛ دهیاری؛ شورای اسلامی روستا؛ بخشداری؛ اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری؛ سازمان جهاد کشاورزی؛ بانک کشاورزی؛ صداوسیما؛ سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ بنیاد مسکن؛ راهنمایی و رانندگی؛ رستوران‌داران؛ هتلداران؛ سازمان‌های مردم‌نهاد زیست‌محیطی؛ نیروی انتظامی؛ فعالان طرح‌های سالم‌سازی دریا؛ خانه بهداشت؛ سازمان حفاظت محیط‌زیست؛ شرکت مخابرات؛ کمیته امداد امام خمینی؛ اداره ورزش و جوانان؛ اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی هستند. پس از شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس نظرخواهی از کارشناسان حوزه گردشگری کشاورزی، با استفاده از ماتریس قدرت - منفعت پرسشنامه تعیین میزان قدرت و منفعت هر یک

از ذی‌نفعان به‌طور کلی طراحی گردید و از کارشناسان خواسته شد که به هر ذی‌نفع بر اساس قدرت و منفعت وی در راستای توسعه پایدار گردشگری کشاورزی امتیازی بین صفر تا ۱۰ اختصاص دهند. بر اساس آن میانگین امتیاز قدرت و منفعت هر ذی‌نفع مشخص گردید (جدول شماره ۲).

جدول ۱. میانگین راندهای متوالی دلفی.

ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی	میانگین راندها				وزن نهایی	وضعیت
	اول	دوم	سوم	چهارم		
اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری	۷/۳۸	۷/۳۶	۷/۳۴	۷/۳۱	۷/۳۱	پذیرش
آژانس‌های مسافرتی و تورهای گردشگری	۹/۲۶	۹/۲۴	۹/۲۰	۹/۲۲	۹/۲۲	پذیرش
کشاورزان	۹/۱۲	۹/۱۸	۹/۱۴	۹/۱۹	۹/۱۹	پذیرش
گردشگران	۹/۷۸	۹/۷۹	۹/۶۸	۹/۶۶	۹/۶۶	پذیرش
دهیاری	۷/۲۴	۷/۱۸	۷/۲۱	۷/۲۳	۷/۲۳	پذیرش
شورای اسلامی روستا	۷/۱۲	۷/۰۹	۷/۱۲	۷/۱۴	۷/۱۴	پذیرش
بخشداری	۷/۰۴	۷/۱۰	۷/۱۱	۷/۱۲	۷/۱۲	پذیرش
اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	۹/۲۸	۹/۳۱	۹/۳۲	۹/۳۳	۹/۳۳	پذیرش
سازمان جهاد کشاورزی	۸/۲۴	۸/۲۱	۸/۲۷	۸/۲۶	۸/۲۶	پذیرش
بانک کشاورزی	۷/۲۷	۷/۳۱	۷/۳۳	۷/۳۰	۷/۳۰	پذیرش
سرمایه‌گذاران بخش خصوصی	۶/۷۴	۶/۶۱	۶/۷۷	۶/۸۲	۶/۸۲	رد
اتاق بازرگانی، صنعت، معدن و تجارت	۵/۱۴	۵/۲۴	۵/۳۷	۵/۳۲	۵/۳۲	رد
صداوسیما	۸/۳۸	۸/۳۱	۸/۳۴	۸/۳۱	۸/۳۱	پذیرش
صاحبان مراکز خدماتی در روستا	۳/۳۸	۳/۳۶	۳/۳۸	۳/۴۱	۳/۴۱	رد
اداره راه و شهرسازی	۳/۴۱	۳/۳۷	۳/۴۲	۳/۴۳	۳/۴۳	رد
شاغلان مراکز خدماتی در روستا	۳/۲۴	۳/۲۱	۳/۲۶	۳/۲۳	۳/۲۳	رد
اداره بیمه	۲/۱۷	۲/۱۲	۲/۱۴	۲/۱۶	۲/۱۶	رد
سازمان برنامه‌وبودجه	۲/۴۸	۲/۴۳	۲/۴۵	۲/۳۹	۲/۳۹	رد
نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۲/۲۱	۲/۱۷	۲/۲۲	۲/۲۸	۲/۲۸	رد
سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی	۸/۷۸	۸/۷۴	۸/۷۵	۸/۷۲	۸/۷۲	پذیرش
استانداری	۳/۲۷	۳/۱۷	۳/۲۱	۳/۱۹	۳/۱۹	رد
تعاونی‌های روستایی	۳/۲۱	۳/۱۹	۳/۲۴	۳/۲۲	۳/۲۲	رد
دانشگاه	۵/۶۴	۵/۵۸	۵/۴۱	۵/۳۱	۵/۳۱	رد
جامعه میزبان	۶/۱۲	۶/۲۱	۶/۱۹	۶/۲۶	۶/۲۶	رد
سازمان جنگل‌ها، مرتع و آبخیزداری	۶/۳۴	۶/۳۱	۶/۲۶	۶/۳۷	۶/۳۷	رد
بنیاد مسکن	۷/۱۱	۷/۱۴	۷/۱۰	۷/۱۵	۷/۱۵	پذیرش
راهنمایی و رانندگی	۷/۶۸	۷/۶۴	۷/۶۱	۷/۶۳	۷/۶۳	پذیرش
رستوران‌داران	۸/۳۲	۸/۳۰	۸/۳۴	۸/۳۵	۸/۳۵	پذیرش
هتلداران	۸/۶۹	۸/۶۷	۸/۶۶	۸/۶۴	۸/۶۴	پذیرش
سازمان‌های مردم‌نهاد زیست‌محیطی	۷/۱۸	۷/۱۲	۷/۱۶	۷/۱۷	۷/۱۷	پذیرش
نیروی انتظامی	۷/۶۴	۷/۶۶	۷/۶۲	۷/۶۹	۷/۶۹	پذیرش
فعالان طرح‌های سالم‌سازی دریا	۷/۳۹	۷/۴۳	۷/۴۵	۷/۴۴	۷/۴۴	پذیرش
خانه بهداشت	۷/۱۳	۷/۱۶	۷/۱۰	۷/۱۲	۷/۱۲	پذیرش
سازمان حفاظت محیط‌زیست	۸/۲۴	۸/۲۶	۸/۳۱	۸/۳۳	۸/۳۳	پذیرش

ادامه جدول ۱. میانگین راندهای متوالی دلفی.

ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی	میانگین راندها				وزن نهایی	وضعیت
	اول	دوم	سوم	چهارم		
شرکت مخابرات	۷/۱۸	۷/۱۶	۷/۲۱	۷/۲۳	۷/۲۳	پذیرش
کمیته امداد امام خمینی	۷/۰۹	۷/۱۴	۷/۱۰	۷/۱۲	۷/۱۲	پذیرش
اداره ورزش و جوانان	۷/۲۱	۷/۱۷	۷/۱۵	۷/۱۴	۷/۱۴	پذیرش
سازمان حمل‌ونقل عمومی	۴/۳۷	۴/۲۸	۴/۳۱	۴/۲۵	۴/۲۵	رد
اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی	۷/۴۷	۷/۴۱	۷/۳۸	۷/۳۶	۷/۳۶	پذیرش
استارت آپ‌ها	۶/۲۰	۶/۱۸	۶/۲۱	۶/۱۵	۶/۱۵	رد
دانشگاه علم و فرهنگ	۶/۲۷	۶/۱۶	۶/۲۲	۶/۲۴	۶/۳۴	رد
شهرداری	۲/۲۸	۲/۲۶	۲/۳۱	۲/۳۲	۲/۳۲	رد

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۲. وضعیت کلی ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس منفعت و قدرت.

ردیف	ذی‌نفع	میانگین امتیاز قدرت	میانگین امتیاز منفعت
۱	اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری	۸/۳	۶/۸
۲	آژانس‌های مسافرتی و تورهای گردشگری	۹/۴	۹/۲
۳	کشاورزان	۲/۵	۱۰
۴	گردشگران	۱۰	۳/۶
۵	دهیاری	۳/۸	۷/۸
۶	شورای اسلامی روستا	۳/۸	۷/۴
۷	بخشداری	۷/۲	۴/۶
۸	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	۹/۸	۹/۸
۹	سازمان جهاد کشاورزی	۱۰	۹/۸
۱۰	بانک کشاورزی	۷/۴	۳/۸
۱۱	صداوسیما	۱۰	۳/۶
۱۲	سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی	۹/۲	۴/۴
۱۳	بنیاد مسکن	۶/۴	۳/۲
۱۴	راهنمایی و رانندگی	۴/۸	۳/۲
۱۵	رستوران‌داران	۴/۲	۸/۶
۱۶	هتلداران	۴/۲	۸/۶
۱۷	سازمان‌های مردم‌نهاد زیست‌محیطی	۴/۶	۸/۲
۱۸	نیروی انتظامی	۴/۲	۴/۶
۱۹	فعالان طرح‌های سالم‌سازی دریا	۴/۲	۳/۶
۲۰	خانه بهداشت	۴/۲	۳/۸
۲۱	سازمان حفاظت محیط‌زیست	۸/۴	۶/۴
۲۲	شرکت مخابرات	۴/۲	۴/۲
۲۳	کمیته امداد امام خمینی	۴/۶	۴/۴
۲۴	اداره ورزش و جوانان	۸/۲	۴/۲
۲۵	اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی	۸/۶	۴/۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

در تصویر شماره ۱ پراکندگی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس ماتریس قدرت - منفعت ارائه شده است. همان‌طور که مشخص است سازمان جهاد کشاورزی، سازمان میراث فرهنگی، آژانس‌ها و تورهای گردشگری، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و سازمان حفاظت محیط‌زیست به‌عنوان ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی مشخص شده‌اند. ذی‌نفعان اولیه شامل بخشداری، گردشگران، بانک کشاورزی، صداوسیما، سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی، بنیاد مسکن، اداره ورزش و جوانان و اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی هستند. بر اساس نظر کارشناسان ذی‌نفعان ثانویه شامل کشاورزان، دهیاری، شورای اسلامی روستا، رستوران‌داران، هتلداران و سازمان‌های مردم‌نهاد زیست‌محیطی هستند. ذی‌نفعان کم‌اهمیت توسعه پایدار گردشگری کشاورزی نیز شامل راهنمایی و رانندگی، نیروی انتظامی، فعالان طرح‌های سالم‌سازی دریا، خانه بهداشت، شرکت مخابرات و کمیته امداد امام خمینی هستند. همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد ذی‌نفعان اصلی و اولیه بیشتر از سازمان‌های دولتی هستند و جوامع محلی جز ذی‌نفعان ثانویه (قدرت کم و منفعت بالا) هستند.

پس از دسته‌بندی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی به‌صورت کلی برای جلب مشارکت و مواجهه مناسب با هریک از ذی‌نفعان و نوع و چگونگی تعامل با آن‌ها در فرایند توسعه پایدار گردشگری کشاورزی، لازم است که نوع قدرت و نوع منفعت ذی‌نفعان مشخص شود . برای این منظور پرسشنامه‌ای با طیف ۵ قسمتی لیکرت در اختیار کارشناسان به منظور مشخص شدن ابعاد مختلف قدرت و منفعت ذی‌نفعان قرار گرفت.

پس از شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران، با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته از نمایندگان هر یک از ۲۵ ذی‌نفع (مجموعاً ۵۰ مصاحبه) نحوه اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان تحلیل شد. پس از تحلیل متن مصاحبه‌های گردآوری‌شده از هر یک از ذی‌نفعان در ارتباط با شیوه اعمال قدرت و نوع منفعتشان، مواردی که دارای همپوشانی بودند در قالب یک گزاره و ذیل یکی از مقولات دسته‌بندی‌شده از انواع قدرت و منفعت ارائه گردید. در نهایت ۴۲۸ جمله در قالب ۱۲۵ گزاره مفهومی تدوین شد (جدول شماره ۳) که در ادامه به تعدادی از جمله‌های مرتبط با هر گزاره اشاره می‌گردد: به‌عنوان مثال در ارتباط با چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان برای گزاره هماهنگی و همکاری سازمان‌ها در راستای توسعه گردشگری کشاورزی جملاتی چون «در این منطقه برنامه کاری مشخصی در راستای توسعه گردشگری کشاورزی وجود ندارد و هر بخشی با توجه به اطلاعات و در راستای وظایف خود یک سری اقدامات محدود انجام داده» و یا «گردشگری کشاورزی در منطقه در مراحل ابتدایی قرار دارد، هنوز اقدام جدی در این زمینه صورت نگرفته، هیچ جلسه‌ای بین سازمان‌ها و نهادهای مسئول برگزار نشده، فقط یک تفاهم‌نامه امضا شد که هیچ خروجی هم از آن مشاهده نشد». از سوی میراث فرهنگی صنایع‌دستی و گردشگری مطرح شد.

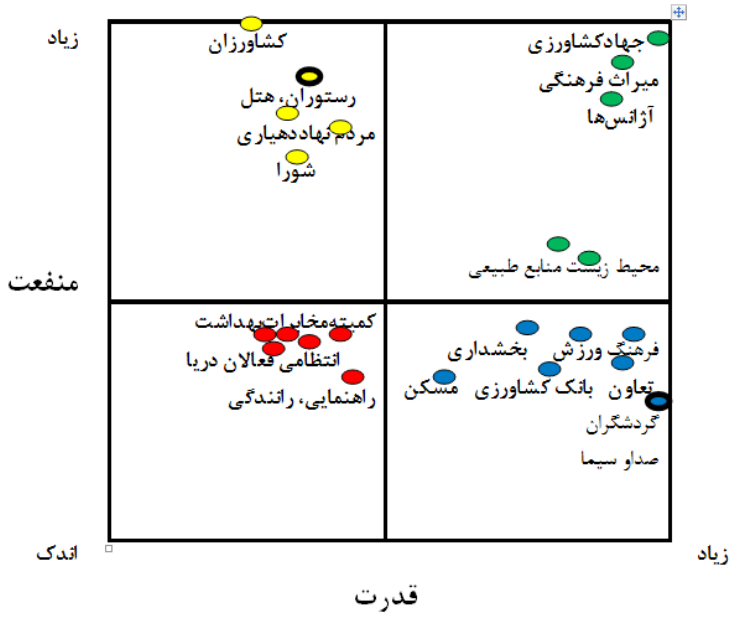

تصویر ۱. وضعیت کلی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس ماتریس قدرت-منفعت. منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰ فصلنامه پژوهش‌های روستایی

جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری	– رفع مشکل کشاورزان در اراضی ملی و اراضی که جز طرح‌های هادی هستند. – واگذاری و صدور مجوز زمین‌های بایر با قابلیت و استعداد کشاورزی.	– آموزش کشاورزان در زمینه حفظ و احیا مراتع و منابع طبیعی به طرق مختلف. – آموزش گردشگران با توزیع بسته‌های آموزشی در راستای حفظ محیط روستا، مزرعه و منابع طبیعی با ارائه راهکارها	– حفظ و احیای منابع طبیعی در مناطق مختلف و به خصوص در نواحی روستایی و حواشی مزارع.	– فرهنگ‌سازی در زمینه حفظ منابع طبیعی	– ایجاد محیط‌های بکر و طبیعی در روستا جهت توسعه گردشگری کشاورزی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– ایجاد انگیزه در کشاورزان در راستای توسعه کشاورزی و ایجاد کسب‌وکارهای گردشگری کشاورزی. – پایداری گردشگری کشاورزی از لحاظ زیست محیطی		– حفظ سرمایه ملی و کاهش هدر رفت بودجه . – توسعه گردشگری و رونقش اشتغال و درآمد	– افزایش مشارکت اقشار مختلف جامعه	– افزایش شهرت و اعتبار منطقه در راستای توسعه بیش از پیش گردشگری و توسعه مشاغل مرتبط. – رونق کسب‌وکار و توسعه و پیشرفت منطقه.
آژانسهای مسافرتی و تورهای گردشگری	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– افزایش تعداد تورهای گردشگری کشاورزی.	– آموزش اعضای تورها در زمینه گردشگری کشاورزی. – آگاهی دادن به گردشگران در زمینه جاذبه‌های گردشگری کشاورزی.	–	– معرفی جاذبه‌های گردشگری کشاورزی، فرهنگی و تاریخی مناطق.	– معرفی سایت‌های گردشگری کشاورزی با کیفیت و امکانات مناسب به گردشگران. – انجام فعالیت‌های تبلیغی و بازاریابی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش تعداد گردشگران – توسعه و پیشرفت مناطق روستایی و توسعه پایدار گردشگری کشاورزی		– رونق کسب‌وکار و افزایش درآمد	– افزایش تعداد آژانس‌ها و تورهای گردشگری	– افزایش اعتبار تورها در راستای استقبال گردشگران و رونق کسب‌وکار آن‌ها
کشاورزان	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	–	–	– ایجادسایت‌های گردشگری کشاورزی. – عرضه غذاهای محلی و فرآورده‌های دامی. – عرضه صنایع دستی و محصولات معرف روستا.	–	– همکاری با کشاورزان و سازمان‌های مختلف در توسعه گردشگری کشاورزی. – مهمان‌نوازی و برخورد مناسب با گردشگران.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– توسعه پایدار گردشگری کشاورزی. – مهاجرت معکوس و کاهش بیکاری. – توسعه کشاورزی. – افزایش میزان ریسک‌پذیری و فعالیت کارآفرینی.		– رونق کسب‌وکار کشاورزی و افزایش درآمد کشاورزان.	– حمایت سازمان‌های مختلف از فعالیت کشاورزان	– کشاورزان و محصولات کشاورزی و فرآورده‌های لبنی آن‌ها به عنوان یک برند شناخته شده در می‌آیند.
دهیاری	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– مشارکت با بخشداری در زمینه صدور مجوز مشاغل روستا در کمترین زمان ممکن.	– آموزش افراد محلی در راستای احیای خانه‌های قدیمی به واحدهای بومگردی. – همکاری با جهاد کشاورزی در راستای آموزش کشاورزان به استفاده از فناوری‌های نوین کشاورزی.	– همکاری با تعاونی روستا در راستای ارائه وام‌های کم بهره بلند مدت به صاحبان هنر و کشاورزان در راستای ایجادسایت گردشگری.	– تشویق و ترغیب در خصوص گسترش سایت‌ها و واحدهای بومگردی. – جلب مشارکت افراد بومی، صاحبان حرف و کارآفرینان به منظور فرهنگ سازی و ایجاد انگیزه در کشاورزان.	– همکاری در زمینه طرح‌های هادی روستا. – نظارت بر نظافت روستا. – جلب مشارکت عمومی جهت گسترش فعالیت‌های تولیدی و گردشگری.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– نظارت بهتر بر اجرا و روند انجام فعالیت‌ها. – ترمیم بافت کهنه روستا و مرمت خانه‌های متروکه		– احیای صنایع دستی و مشاغل روستا. بهبود زیرساخت‌های توسعه گردشگری کشاورزی.	– تسهیل و بهبود فعالیت‌های کارآفرینی مرتبط با گردشگری کشاورزی در منطقه.	– باقی ماندن کارنامه درخشان از دهیاری‌ها و فعالیت‌های مثبت آن‌ها به عنوان مشوقی برای سایرین

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
شورای اسلامی روستا	– هماهنگی در زمینه تسهیلات و سازماندهی امکانات گردشگری کشاورزی. – مشارکت با بخشداری در زمینه صدور مجوز مشاغل روستا در کمترین زمان ممکن.	– آموزش افراد محلی در راستای احیای خانههای قدیمی به واحدهای بومگردی. – همکاری با جهاد کشاورزی در راستای آموزش کشاورزان به استفاده از فناوری‌های نوین کشاورزی.	– همکاری با تعاونی روستا در راستای ارائه وام‌های کم بهره بلند مدت به صاحبان هنر و کشاورزان در راستای ایجادسایت گردشگری.	– تشویق و ترغیب در خصوص گسترش سایت‌ها و واحدهای بومگردی. – جلب مشارکت افراد بومی، صاحبان حرف و کارآفرینان به منظور فرهنگ سازی و ایجاد انگیزه در کشاورزان.	– همکاری در زمینه طرح‌های هادی روستا. – نظارت بر نظافت روستا. – جلب مشارکت عمومی جهت گسترش فعالیت‌های تولیدی و گردشگری.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– نظارت بهتر بر اجرا و روند انجام فعالیت‌ها. – ترمیم بافت کهنه روستا و مرمت خانه‌های متروکه		– احیای صنایع دستی و مشاغل روستا. بهبود زیرساخت‌های توسعه گردشگری کشاورزی.	– تسهیل و بهبود فعالیت‌های کارآفرینی مرتبط با گردشگری کشاورزی در منطقه.	– باقی ماندن کارنامه درخشان از شوراها و فعالیت‌های مثبت آن‌ها به عنوان مشوقی برای سایرین.
بخشداری	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– پیگیری در برقراری حفظ نظم و امنیت منطقه. مرتبط با توسعه گردشگری کشاورزی – پیگیری مصوبات مرتبط با توسعه گردشگری کشاورزی در کمترین زمان ممکن. – نظارت بر حفظ و حراست منابع طبیعی و محیط زیست روستا.	– همکاری با سازمان‌های مختلف مانند جهاد کشاورزی، منابع طبیعی، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در راستای ارائه آموزش‌های مختلف و مرتبط با توسعه گردشگری کشاورزی.	–	– نظارت، هماهنگی و جلب نظر مقامات مسئول در زمینه فراهم نمودن زیرساخت‌ها، امکانات مورد نیاز و رفع موانع توسعه گردشگری کشاورزی.	– معرفی قطب‌های گردشگری و جذب گردشگر. – حفاظت از میراث فرهنگی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– ایجاد امنیت روانی در گردشگران در راستای استقبال بیشتر از منطقه و جاذبه‌های آن. – احیا منابع طبیعی. – توسعه پایدار گردشگری کشاورزی.		– تسهیل روند انجام اقدامات و کاهش هزینه‌های رفت و آمد و پیگیری بهتر امور	– به عنوان نهاد واسط بین کشاورزان و سازمان‌های ذی‌ربط سبب تسهیل امور و اقدامات و جلب نظر مسئولین می‌گردند.	– افزایش انسجام و همکاری بین سازمان‌ها و تسهیل روند امور. – افزایش رضایت کشاورزان از سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط.
اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– تسریع در صدور مجوز سایت‌ها و واحدهای بومگردی. – تلاش در جهت ثبت ملی و بین‌المللی روستا از لحاظ جاذبه‌های گردشگری کشاورزی. – فعال نمودن کمیته بومگردی.	– تدوین کتابچه در قالب معرفی جاذبه‌های گردشگری کشاورزی منطقه جهت تبلیغ. – آموزش دهیاران در زمینه حفظ هنرهای اصیل محلی. – دعوت از دفاتر مسافرتی و تورگردان‌های فعال جهت توجیح و آموزش.	– ایجاد واحدهای بومگردی و سایت‌های گردشگری کشاورزی در روستاها و مزارع.	– ایجاد تقویم و ثبت رویدادهای فرهنگی، کشاورزی و دامداری منطقه در آن به منظور برگزاری هر ساله آن‌ها. –توسعه و گسترش رویدادهای (جشنواره‌ها، همایش‌ها) علمی، فرهنگی و هنری در مناطق روستایی.	– همکاری با بنیاد مسکن در زمینه تدوین ضوابط ساخت و ساز. – همکاری با جهاد کشاورزی در راستای توسعه کشاورزی و کشت محصولات جدید.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– نهادینه شدن فرهنگ گردشگری کشاورزی. – افزایش دانش و اطلاعات افراد و سازمان‌های مختلف در زمینه گردشگری کشاورزی. – ایجاد انگیزه در کشاورزان جهت توسعه گردشگری کشاورزی.		– افزایش اشتغال و کاهش بیکاری. – توسعه و رونق روستا. – کاهش مسائل و مشکلات شهرها.		– افزایش شهرت و اعتبار منطقه در راستای توسعه بیش از پیش گردشگری و توسعه مشاغل مرتبط. – رونق کسب‌وکار و توسعه و پیشرفت منطقه. – شهرت بیشتر منطقه از لحاظ گردشگری پذیری و جاذبه‌های آن.

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
سازمان جهادکشاورزی	– مطالعه، بررسی و شناسایی روستاهای هدف توسعه گردشگری کشاورزی. – پیگیری در راستای رفع مسائل و مشکلات کشاورزان در زمینه گردشگری کشاورزی.	– آموزش جوامع محلی در زمینه تولید محصولات کشاورزی و دامی.	– ارائه تسهیلات در راستای کشت محصولات کشاورزی و باغی جدید و گیاهان دارویی. – خرید تضمینی و با قیمت مناسب محصولات کشاورزی، باغی و گیاهان دارویی کشاورزان.	– احیا و فعال نمودن محصولات و کالاهایی که زمینه تولید آن‌ها در روستا وجود دارد و در حال فراموشی یا کم‌رنگ شدن هستند. – واگذاری اراضی مناسب جهت کشت محصولات کشاورزی و همچنین سایت‌ها و واحدهای بومگردی به افراد واجد شرایط.	– همکاری با سازمان‌های مختلف مانند میراث فرهنگی و منابع طبیعی در راستای تسهیل صدور مجوزهای مورد نیاز گردشگری کشاورزی و حذف موارد غیرضرور.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– برنامه‌ریزی کارشناسانه و دقیق در راستای رفع مشکلات و موانع پیش رو. – افزایش کارآفرینی و خلاقیت در بین جوامع محلی.		– افزایش تولید و صادرات محصولات کشاورزی.	–	– افزایش اعتبار
بانک کشاورزی	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– ایجاد زمینه کارآفرینی در بخش کشاورزی و حمایت از خلاقیت، ایده آفرینی و توسعه کشاورزی و گردشگری کشاورزی	–	– ارائه آسان تسهیلات ارزان قیمت و طولانی مدت به کشاورزان و افراد علاقه‌مند به توسعه گردشگری کشاورزی.	–	– همکاری با سازمان‌های مختلف در راستای تسهیل روند توسعه گردشگری کشاورزی از طریق افزایش اعتبارات، حذف کاغذبازی و سرعت در پرداخت.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش خلاقیت، نوآوری و نوآفرینی در بین مردم محلی و کشاورزان.		–	–	–
صدا و سیما	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– بازتاب گسترده رویدادهای علمی – فرهنگی و هنری منطقه مرتبط با گردشگری کشاورزی.	– فرهنگ‌سازی و تهیه فیلم‌های آموزشی در زمینه معرفی جاذبه‌های گردشگری کشاورزی.	–	– معرفی ظرفیت‌های گردشگری کشاورزی منطقه.	– به اشتراک‌گذاری پیوسته دانش و ایجاد شبکه‌های آموزشی در زمینه گردشگری کشاورزی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش دانش‌آگاهی و فرهنگ‌سازی در بین عموم مردم در زمینه گردشگری کشاورزی. – افزایش گردشگران کشاورزی.		–	–	–
سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– معرفی و برجسته‌سازی فرهنگ کهن نواحی روستایی و احیای فرهنگهای کم رنگ شده یا از بین رفته.	– ارتقا دانش و بینش تورهای گردشگری، دهیارها، شوراها و بخشداری‌ها نسبت به موضوعات فرهنگی و گردشگری. – استفاده از ظرفیت تورها، آژانس‌ها، دهیاری‌ها، شوراها و بخشداری‌ها در راستای معرفی و توسعه گردشگری کشاورزی.	–	– انجام فعالیت‌های فرهنگی–تبلیغی و بهره‌گیری از ابزار و امکانات جهت معرفی میراث فرهنگی و قابلیت‌های گردشگری کشاورزی منطقه. – توسعه و گسترش رویدادهای (جشنواره‌ها، همایش‌ها) علمی، فرهنگی و هنری در مناطق روستایی.	– معرفی ظرفیت‌های مختلف و مرتبط با گردشگری کشاورزی در منطقه.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– رهبری در تولید فرهنگی. – احیای فرهنگ‌های از بین رفته، کم‌رنگ‌شده و کهن مناطق روستایی. – احیای فرهنگ گردشگری کشاورزی – نهادینه شدن پایداری گردشگری کشاورزی.		–	–	– افزایش شهرت و اعتبار در راستای جذب نیروی انسانی.

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
بنیاد مسکن	– پیگیری طرح‌ها، تدوین ضوابط و مقررات ساخت و سازهای مرتبط با گردشگری کشاورزی با همکاری میراث فرهنگی و سازمان‌های مرتبط.	–	– اجرای طرح‌های هادی روستا. – ارائه تسهیلات جهت بازسازی و مرمت خانه‌های قدیمی و فرسوده با واحدهای بومگردی یا سایت‌های گردشگری کشاورزی.	–	– فعال‌سازی کمیته بومگردی به عنوان زمینه توسعه گردشگری کشاورزی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– نظارت بهتر بر ساخت و ساز و احداث مساکن. – طراحی روستایی و معماری مناسب روستا.		– افزایش اعتماد به نفس در بین بخش خصوصی و کشاورزان به منظور سرمایه‌گذاری در گردشگری کشاورزی.	–	– افزایش وجه اجتماعی و جلب اعتماد مردم به این نهاد..
راهنمایی و رانندگی	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– شناسایی و معرفی نقاط حادثه خیز برای گردشگران و ارائه گزارش مربوطه به سازمان‌ها و نهادهای متولی. – مدیریت مناسب جاده‌های اصلی و فرعی متناسب با ورود و خروج وسایل نقلیه به منظور جلوگیری از ترافیک سنگین.	– نصب علائم وتابلوهای راهنمای گردشگری کشاورزی در مکان‌های مناسب. – نصب تابلوهای آدرس سایت‌های گردشگری کشاورزی با هماهنگی بخشداری‌ها.	–	– همکاری با سازمان راه و شهرسازی در راستای بسترسازی و ایجاد زیرساخت‌های کاهش ترافیک و افزایش ایمنی مسیرها.	– همکاری با نیروی انتظامی به منظور فرهنگ‌سازی در راستای جلوگیری از آلودگی‌های صوتی (بوق زدن بی‌جا، بلند کردن ضبط ماشین و..)، سرعت غیرمجاز و ... در نواحی روستایی و جاده‌ها.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– کاهش بارترافیکی و مدیریت مناسب آن. شناسایی دقیق نقاط حادثه خیز. – کاهش حوادث جاده‌ای. – معرفی و شناخت دقیق روستاها و سایت‌های گردشگری کشاورزی.		–	–	–
رستوران داران	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	–	– ارائه اطلاعات و دادن آگاهی در زمینه جاذبه‌های گردشگری و فرآورده‌های دامی و کشاورزی منطقه	–	–	– ایجاد رستوران‌های سنتی و ارائه غذاهای سنتی و فرآورده‌های محلی به گردشگران
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش آگاهی گردشگران در زمینه گردشگری کشاورزی. – توسعه پایدار گردشگری کشاورزی.		– رونق کسب‌وکار و افزایش مشتری.	– افزایش شهرت و اعتبار در جذب مشتری.	– افزایش اعتماد شهروندان. – افزایش رضایت شهروندان. – شناخته شدن و پیدا کردن اعتبار در بین مردم و گردشگران
هتلداران	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	–	– ارائه اطلاعات و دادن آگاهی در زمینه جاذبه‌های گردشگری و فرآورده‌های دامی و کشاورزی منطقه.	–	–	– ایجاد سایت‌ها و واحدهای بومگردی با چشم‌انداز محلی و سنتی در نواحی روستایی و مزارع.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش آگاهی گردشگران در زمینه گردشگری کشاورزی. – توسعه پایدار گردشگری کشاورزی.		– رونق کسب‌وکار و افزایش مشتری.	– افزایش شهرت و اعتبار در جذب مشتری.	– افزایش اعتماد شهروندان. – افزایش رضایت شهروندان. – شناخته شدن و پیدا کردن اعتبار در بین مردم و گردشگران

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
سازمان‌های مردم نهاد زیست محیطی	–	– آموزش، تبلیغ و اطلاع‌رسانی به گردشگران در زمینه سایت‌های گردشگری کشاورزی و روستاهای دارای جاذبه گردشگری کشاورزی.	–	– برگزاری مراسم‌های مذهبی – فرهنگی و حفظ و احیای فرهنگ‌ها و سنن مناطق روستایی. – برگزاری تورها، تهیه بروشور و کاتالوگ تبلیغی در راستای جاذبه‌های گردشگری کشاورزی. – برگزاری مسابقات و جشنواره‌ها در روستاها. – ساخت مستند در زمینه جاذبه‌های گردشگری کشاورزی.	– جلب مشارکت کشاورزان و همکاری با آن‌ها در راستای توسعه گردشگری کشاورزی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– توسعه و پایداری فرهنگ گردشگری کشاورزی.		–	– افزایش مشارکت داوطلبانه مردم بومی و محلی در فعالیت گردشگری کشاورزی و فرهنگ‌سازی در این زمینه	– افزایش اعتبار و اعتماد مردم و دخیل نمودن بیشتر آن‌ها در فعالیت‌ها. – همکاری و مشارکت با کشاورزان در فعالیت‌های گردشگری کشاورزی و مدیریت سایت‌ها.
	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
نیروی انتظامی	– تأمین امنیت گردشگران در مناطق روستایی. – برقراری و تأمین امنیت جشنواره‌های مختلف در تأسیسات گردشگری دارای مجوز. – برقراری امنیت و تسهیل تردد تورها مسیرها و نواحی روستایی.	– آموزش نیروهای خود در زمینه نحوه برخورد با گردشگران در مبادی ورودی و خروجی و اعمال کنترل نامحسوس در منطقه‌های گردشگری. – آموزش نیروهای خود در زمینه ارائه خدمات به گردشگران.	–	– زمینه‌سازی برای فعالیت مطلوب تشکل‌های غیردولتی در زمینه توسعه گردشگری کشاورزی.	– استفاده از تمام توان و قدرت در زمینه برقرار امنیت عمومی و جلوگیری از هنجارشکنی در نواحی مختلف به خصوص روستاهای دارای جاذبه گردشگری و سایت گردشگری کشاورزی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– ایجاد امنیت روانی در گردشگران. – توسعه گردشگری پایدار کشاورزی		–	–	– افزایش رضایت مردم بومی و گردشگران.
	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
فعالان طرح‌های سالم‌سازی دریا	–	– اطلاع رسانی، فرهنگ‌سازی و دادن آگاهی به گردشگران در زمینه گردشگری کشاورزی و جاذبه‌های مختلف آن در مناطق مختلف.	–	–	– ارائه امکانات و خدمات ویژه به گردشگران کشاورزی. – انجام فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی در زمینه گردشگری کشاورزی در سواحل. – برپایی مسابقات، جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های فرهنگی، غذاهای محلی و فروش محصولات کشاورزی و دامی در سواحل.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– ایجاد امنیت جسمی در گردشگران. – افزایش دانش و آگاهی گردشگران. – افزایش تقاضای گردشگران کشاورزی.		–	– افزایش مشارکت داوطلبانه مردم بومی و محلی در فعالیت گردشگری کشاورزی و فرهنگ‌سازی در این زمینه	– افزایش اعتبار و اعتماد مردم و دخیل نمودن بیشتر آن‌ها در فعالیت‌ها. – همکاری و مشارکت با کشاورزان در فعالیت‌های گردشگری کشاورزی و مدیریت سایت‌ها.

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
خانه بهداشت	– نظارت و کنترل بر واحدهای بومگردی و سایت‌های گردشگری کشاورزی از لحاظ رعایت موازین بهداشتی.	– آموزش واحدهای بومگردی در زمینه رعایت مسائل بهداشتی با نگاه به عرضه غذاهای سنتی، فرآورده‌های دامی، گیاهان دارویی و دمنوش‌ها.	–	–	– نظارت بر ساخت سایت‌های گردشگری و واحدهای بومگردی از لحاظ آشپزخانه، سرویس بهداشتی و واحد پذیرایی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش کیفیت واحدهای بوم گردی و سایت‌های گردشگری کشاورزی. – ارتقا استاندارد واحدهای بوم گردی و سایت‌های گردشگری.		–	– جلب رضایت گردشگران و استقبال آن‌ها از واحدهای بوم گردی و سایت‌های گردشگری.	–
سازمان حفاظت محیط زیست	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	– ضوابط ساخت سایت‌های کشاورزی و واحدهای بومگردی را جهت صدور مجوز و پروانه ساخت و بهره‌برداری اعلام نماید. – تدوین ضوابط و مقررات ساخت و ساز. – دستورالعمل و ضوابط طبیعت گردی را تدوین نماید. – ساماندهی فضولات حیوانی روستا. – برخورد جدی و قانونی با افراد خاطی محیط زیست در سریع‌ترین زمان ممکن.	– آموزش دهیاران در زمینه بهبود و حفظ محیط زیست روستا.	–توزیع پک‌ها و بسته‌های فرهنگی – بهداشتی در میان گردشگران در مسیرهای ورودی.	– ارائه نظر و پیشنهاد در زمینه بهسازی معابر بدون آسیب به بافت و معماری روستا.	– فرهنگ‌سازی در زمینه حفظ محیط زیست طبیعی. – توسعه و ایجاد بسترها و زیرساخت‌های حفظ محیط زیست روستا مانند افزایش سیستم‌های جمع‌آوری زباله و دفع بهداشتی آن‌ها.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– حذف کاغذبازی. – تسهیل روند صدور مجوز. – توسعه پایدار گردشگری کشاورزی. – کاهش مخاطرات و هنجارهای اجتماعی در محیط روستا.		–	– افزایش رضایت گردشگران و ایجاد انگیزه بیشتر درآن‌ها به منظور استقبال از گردشگری کشاورزی.	–
گردشگران	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
	–	–	– خرید صنایع دستی و محصولات فرهنگی در نواحی روستایی به منظور ایجاد انگیزه در کشاورزان و توسعه اقتصادی آن‌ها – استفاده از واحدهای بومگردی و سایت‌های گردشگری در مزارع به منظور اقامت . – استفاده از غذاهای محلی و فرآورده‌های دامی کشاورزان در مناطق روستایی.	–	– حفظ محیط زیست و تلاش در جهت حداقل آسیب رسیدن به آن هنگام ورود به منطقه. – جلوگیری از هنجارشکنی در راستای احترام به میزبان. – احترام به فرهنگ جامعه میزبان. – جلوگیری از آسیب رسیدن به مزارع و باغ‌ها هنگام بازدید.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش تقاضا برای مقاصد گردشگری کشاورزی و محصولات مختلف تولیدی مزرعه.		– خرید محصولات کشاورزی و فرآورده‌های دامی به صورت مستقیم و بدون واسطه از تولیدکننده‌گان با قیمت پایین‌تر.	–	–

ادامه جدول ۳. چگونگی اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان.

ذی‌نفع	قدرت قانونی	قدرت دانشی	قدرت اقتصادی	قدرت سیاسی	قدرت اجتماعی
شرکت مخابرات	– توسعه زیرساخت‌های فناوری ارتباطات در مناطق روستایی. – برطرف نمودن مشکلات آنتن‌دهی تلفن و اینترنت در مناطق روستایی.	– استفاده از دانش و فناوری روز در راستای ارتقا زیرساخت‌های تلفن همراه و اینترنت در مناطق روستایی.	– توسعه ابزارهای هوشمند و به روز در شبکه‌های تلفن همراه و اینترنت.	–	–
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش بهره‌وری زیرساخت‌های روستایی		– کاهش هزینه تأمین خدمات مختلف.	–	–
کمیته امداد امام خمینی	قدرت قانونی – حمایت از مددجویان تحت پوشش در زمینه توسعه گردشگری کشاورزی.	قدرت دانشی – آموزش مددجویان تحت پوشش در زمینه کسب‌وکارهای مرتبط با صنایع دستی و مشاغل خانگی در راستای توسعه گردشگری کشاورزی. – آموزش در حوزه تولید، فروش و بازاریابی محصولات کشاورزی، دامی و صنایع دستی برای مددجویان.	قدرت اقتصادی – ایجادسایت‌های گردشگری کشاورزی. – ایجادکارگاه‌های صنایع دستی و صنایع فرآوری در منطقه.	قدرت سیاسی – توسعه زیرساخت‌ها امکانات و تجهیزات لازم در راستای توسعه گردشگری کشاورزی به مددجویان تحت پوشش	قدرت اجتماعی – هماهنگی و همکاری با واحدهای بوم گردی و سایت‌های گردشگری در راستای بازاریابی و فروش محصولات با انگیزه حمایتی
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش کارآفرینی و مشاغل خانگی در نواحی روستایی.		– ایجاد شغل با درآمد مناسب	–	–
اداره ورزش و جوانان	قدرت قانونی – جهت ارتقا آموزش و توانمندسازی ضوابط فنی، مراکز و سایت‌های گردشگری کشاورزی را تدوین نمایند.	قدرت دانشی –	قدرت اقتصادی – ایجاد زیرساخت‌های توسعه ورزش‌های مختلف در مناطق روستایی	قدرت سیاسی – معرفی سازمان‌های مردم نهاد و جوانان علاقه‌مند به فعالیت و همکاری در حوزه گردشگری کشاورزی.	قدرت اجتماعی – احیا و توسعه ورزش‌های سنتی و بازی‌های محلی در نواحی روستایی و در جوار سایت‌های گردشگری.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– کاهش هزینه توسعه پایدار گردشگری کشاورزی و سایت‌های گردشگری کشاورزی.		– افزایش استقبال از امکانات ورزشی و ایجاد فرصت‌های شغلی	–	–
اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی	قدرت قانونی –	قدرت دانشی – ارائه آموزش‌های گردشگری کشاورزی در سازمان فنی‌حرفه‌ای. – فراخوان ارائه پژوهش‌هایی در زمینه گردشگری کشاورزی و تعاونی‌های گردشگری کشاورزی.	قدرت اقتصادی – ارائه بودجه و تسهیلات در راستای توسعه مشاغل روستایی و کشاورزی مرتبط با گردشگری کشاورزی.	قدرت سیاسی – فراهم نمودن بسترها و زیرساخت‌های ایجاد مشاغل خانگی و فرآورده‌های کشاورزی و دامی خانگی در راستای اشتغال‌زایی و توسعه گردشگری کشاورزی.	قدرت اجتماعی – همکاری با سازمان‌های مختلف مانند جهادکشاورزی، میراث فرهنگی و منابع طبیعی در راستای توسعه مشاغل مرتبط و وابسته در بخش کشاورزی و روستایی.
	منافع عملکردی		منافع اقتصادی	منافع سیاسی	منافع اعتباری
	– افزایش دانش و آگاهی عموم مردم در زمینه گردشگری کشاورزی – ارتقا فرهنگ گردشگری کشاورزی. – توسعه پایدار گردشگری کشاورزی.		– ایجاد اقتصاد پایدارتر و تضمین‌شده در کسب‌وکارهای روستایی	–	–

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

برای گزاره مفهومی ارائه آموزش از سوی گروه‌های منتخب جهاد کشاورزی جملاتی مانند «ما در سازمان‌های مختلف با کمبود شدید نیروی متخصص در زمینه گردشگری کشاورزی مواجه هستیم، شاید باور نکنید اما کشاورزی هم که دارای سایت گردشگری است اطلاعات علمی چندانی در زمینه فعالیتش ندارد و شاید خیلی از آن‌ها حتی ندانند که دارند در زمینه گردشگری کشاورزی کار می‌کنند» و یا جمله «شاید مهم‌ترین مانع در زمینه توسعه گردشگری کشاورزی همین کمبود نیروی متخصص و عدم ارائه آموزش باشد. این آموزش‌ها از سطح روستا و کشاورز گرفته تا مراکز اقامتی و حتی گردشگران لازم که ارائه بشه، ما باید خیلی کار کنیم تا به استانداردها در این زمینه برسیم و تحقق این موضوع نیاز به همکاری جدی همه سازمان‌های مسئول دارد». برای گزاره مفهومی همکاری با سازمان‌های مختلف در راستای تسهیل روند توسعه گردشگری کشاورزی از طریق افزایش اعتبارات، حذف کاغذ بازی و سرعت در پرداخت از سوی گروه‌های منتخب بانک کشاورزی جملاتی مانند «در ارتباط گردشگری کشاورزی خیلی مسیر گم شده و هر کس راه خودش را می‌رود و حتی تشکل‌های مختلف هم نقشی نتوانستند ایفا کنند» و یا جمله «وقتی سازمان‌های دیگه که متولی هستن هیچ کمکی به کشاورز نمی‌کنند و حتی سنگ‌اندازی هم می‌کنند چه کاری از دست ما بر میاد، کار اداری فقط کاغذ بازی، هیچ اعتباری برای توسعه گردشگری کشاورزی تعریف نشده. اگر هم در آینده بشود چون بدون برنامه‌ریزی صورت می‌گیرد، خیلی قوانین سختی را برایش لحاظ می‌کنند که کشاورز منصرف می‌شود». در ارتباط با گزاره مفهومی حفظ محیط‌زیست و فرهنگ‌سازی در این راستا جملاتی مانند «متأسفانه گردشگران رعایت نمی‌کنند و به محیط‌زیست و حتی کشتزارها و مزارع کشاورزان آسیب می‌زنند و محیط را آلوده می‌کنند» و یا «الآن اگر شما بیاید مشاهده کنید خیلی از مناطق استان، روستا و شهر هم ندارد پر از زباله شده، هیچ رعایت نمی‌کنند گردشگران، می‌آیند آتش تو جنگل‌ها روشن می‌کنند و یا بروید سواحل را نگاه کنید بیشتر به مکان تجمع زباله شبیه تا ساحل دریا» از سوی گروه منتخب سازمان محیط‌زیست مطرح شد. برای گزاره مفهومی جلوگیری از هنجارشکنی در راستای احترام به میزبان جملاتی چون «واقعاً آخر هفته‌ها و تعطیلات خیلی شلوغ میشه منطقه، بنده خداها آرامششون تو روستا سلب میشه، بعضی از این گردشگران هم اصلاً رعایت نمی‌کنند تا نصف شب تو روستا و نزدیک خونه‌ها سروصدا راه می‌ندازند» و یا «واقعاً خیلی از گردشگران اصلاً احترام به حقوق روستایی‌ها نمی‌گذارند. من خودم شاهد بودم که با چه سرعتی از تو روستا رد می‌شدند و یا چقدر صدای ضبط ماشین‌ها را بلند می‌کنند، دیگه بحث ترافیک و شلوغی شهر بماند» از سوی گردشگران و نیروی انتظامی مطرح گردید.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران انجام شد. نتایج پژوهش منتج به شناسایی ذی‌نفعان کلیدی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی به تعداد ۲۵ نفر شد که بیشتر آن‌ها در گروه دولتی قرار داشتند. بر این اساس می‌توان از نتایج این بخش و متناسب با نوع برنامه‌ریزی‌ها از هر دسته از ذی‌نفعان این بخش استفاده نمود. در این راستا در پژوهش‌های گذشته نیز دسته‌بندی‌های مختلفی از ذی‌نفعان سازمان‌های مختلف صورت گرفته است به‌عنوان مثال انصاری و همکاران (۲۰۲۰) به شناسایی ذی‌نفعان گردشگری ورزشی طبیعت‌محور در استان لرستان پرداختند. تحلیل ذی‌نفعان صنعت گردشگری پزشکی در مطالعه فردوسی و همکاران (۲۰۱۲) موردبررسی قرار گرفت. لیهولتریا و همکاران[7] (۲۰۲۱)، ذی‌نفعان بخش اکوتوریسم را مورد شناسایی قرار دادند و ماکسون و ایندا[8] (۲۰۱۹) ذی‌نفعان گردشگری کشاورزی در اندونزی معرفی نمودند. پس از دسته‌بندی ذی‌نفعان به‌طور کلی در مرحله بعد به منظور جلب مشارکت و مواجهه مناسب با هریک از ذی‌نفعان و نوع و چگونگی تعامل با آن‌ها در فرایند توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس نوع منفعت (اقتصادی، اعتباری، سیاسی و عملکردی) و قدرت (قانونی، اقتصادی، سیاسی، دانشی، اجتماعی) و بر اساس نظرخواهی از کارشناسان به دسته‌بندی ذی‌نفعان پرداخته شد. بر اساس نتیجه این بخش مشخص شد که نوع قدرت و میزان منفعت ذی‌نفعان مختلف در ابعاد گوناگون تا چه اندازه است و هر سازمانی از لحاظ انواع مختلف قدرت و منفعت در چه جایگاهی قرار دارد. این نوع دسته‌بندی دقیق‌تر مبنای برنامه‌ریزی و انتخاب صحیح و درست ذی‌نفعان بر اساس نوع قدرت و منفعت آن‌ها خواهد بود. همچنین بر اساس این دسته‌بندی می‌توان به برنامه‌ریزی در راستای توانمندسازی ذی‌نفعان اصلی و کلیدی در راستای اثرگذاری بیشتر آن‌ها در دستیابی به اهداف پرداخت. متناسب با نتایج این بخش توکلی (۲۰۱۹) نیز در پژوهش خود به شناخت نوع قدرت ذی‌نفعان مختلف در توسعه روستایی پرداخت. پس از شناسایی ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران، با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته نحوه اعمال قدرت ذی‌نفعان توسعه گردشگری کشاورزی با توجه به نوع منافعشان بر اساس مصاحبه تحلیل شد. نتایج این بخش نشان داد که توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران منوط به پیگیری منافعی مانند ایجاد انگیزه در کشاورزان در راستای توسعه کشاورزی و ایجاد کسب‌وکارهای گردشگری کشاورزی، حفظ سرمایه ملی و کاهش هدر رفت بودجه، افزایش مشارکت اقشار مختلف جامعه، افزایش تعداد گردشگران، مهاجرت معکوس و کاهش بیکاری، نظارت بهتر بر اجرا و روند انجام فعالیت‌ها، احیای صنایع‌دستی و مشاغل روستا، بهبود زیرساخت‌های توسعه

7. Lelloltery et al
8. Mukson & Indah

گردشگری کشاورزی، تسهیل و بهبود فعالیت‌های کارآفرینی مرتبط با گردشگری کشاورزی، برنامه‌ریزی کارشناسانه و دقیق در راستای رفع مشکلات و موانع پیش رو، رهبری در تولید فرهنگی، افزایش کیفیت واحدهای بومگردی و سایت‌های گردشگری کشاورزی، تسهیل روند صدور مجوز، ایجاد اقتصاد پایدارتر و تضمین‌شده در کسب‌وکارهای روستایی، احیای فرهنگ‌های از بین‌رفته، کم‌رنگ‌شده و کهن مناطق روستایی، ترمیم بافت کهنه روستا و مرمت خانه‌های متروکه، توسعه گردشگری و رونق اشتغال، درآمد و... است. با توجه به مشترک بودن بسیاری از گزاره‌ها در بین ذی‌نفعان می‌توان ابراز داشت که با همکاری و مشارکت تمامی ذی‌نفعان دستیابی به توسعه پایدار گردشگری کشاورزی تسهیل خواهد شد. همچنین با توجه به اینکه قدرت سازمان‌های ذی‌نفع در ابعاد پنج‌گانه اقتصادی، دانشی، سیاسی، اجتماعی و قانونی به‌طور دقیق مشخص و ارائه شده است. می‌توان جهت بر طرف نمودن مسائل و مشکلات موجود در مسیر توسعه پایدار گردشگری کشاورزی بر اساس نوع مشکل از نوع قدرت سازمان‌های مختلف که معرفی و مشخص شده است، استفاده نمود. در نهایت با توجه به اینکه این دسته‌بندی امکان مقایسه ذی‌نفعان مختلف را بر اساس نوع قدرت و منفعتشان فراهم می‌کند، می‌تواند به‌عنوان ابزار مناسبی در راستای شبکه‌سازی، ظرفیت‌سازی و ارتقا مشارکت و همکاری بین ذی‌نفعان مختلف را در راستای توسعه پایدار گردشگری کشاورزی فراهم نماید. بر اساس نتیجه پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

– با توجه به اهمیت مشارکت ذی‌نفعان مختلف در راستای توسعه پایدار گردشگری کشاورزی و پرهیز از موازی‌کاری، پیشنهاد می‌شود که فعالیت سازمان‌های مرتبط و ذی‌نفعان شناسایی‌شده، هماهنگ گردیده و با ایجاد دانش و آگاهی در خصوص گردشگری کشاورزی در بین ذی‌نفعان و عموم مردم نسبت به توسعه پایدار گردشگری کشاورزی متناسب با قابلیت‌ها اقدام صورت پذیرد.

– به منظور تسریع فرایند توسعه پایدار گردشگری کشاورزی لازم است که شورای استانی گردشگری کشاورزی تشکیل و به منظور مشارکت و هم‌فکری تمامی ذی‌نفعان در آن عضو شوند.

– لازم است به منظور تسهیل و تسریع روند توسعه، اختیارات قانونی به سازمان‌ها و ذی‌نفعان شناسایی‌شده در راستای ایجاد انعطاف لازم در برنامه توسعه پایدار گردشگری کشاورزی، افزایش کارآمدی و فعالیت مناسب صورت پذیرد.

– با توجه به عدم نهادینه شدن فرهنگ گردشگری کشاورزی و بی‌اطلاعی عموم نسبت به آن لازم است از ذی‌نفعان دارای قدرت زیاد مانند صداوسیما در راستای ارائه برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی استفاده شود.

– با توجه به نبود سرمایه در بین کشاورزان جهت فراهم ساختن زیرساخت‌ها و عدم وجود برنامه‌ای جهت واگذاری تسهیلات به کشاورزان در راستای توسعه پایدار گردشگری کشاورزی لازم است از قدرت بالای بانک کشاورزی به‌عنوان ذی‌نفع اولیه توسعه پایدار گردشگری کشاورزی استفاده و با مشورت و مشارکت مسئولان این نهاد برنامه‌ریزی در راستای رفع این مانع و مشکل صورت پذیرد.

– کاغذبازی‌های اداری و عدم واگذاری مجوز ساخت نیز از مشکلات کشاورزان در ایجاد سایت گردشگری کشاورزی است. همکاری و مشارکت ذی‌نفعان این بخش که اکثراً دولتی و از ذی‌نفعان اصلی توسعه پایدار گردشگری کشاورزی هستند در راستای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی کارشناسانه جهت برداشتن این موانع نیز می‌تواند سبب ایجاد انگیزه در کشاورزان غرب استان مازندران و توسعه پایدار گردشگری کشاورزی شود که لازم است موردتوجه قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، مقاله حامی مالی نداشته است.

References

Ahmadi, A.R., Ajili, A.Azim., Forouzani, M. & Yazdanpanah, M. (2016). Factors Affecting the Satisfaction and Support of Rural Residents of Tourism (Case Study: Masjede-Soliman, Indika and Lali). Bi-Quarterly Journal of Social Tourism Studies. the period.

Altinay, M., Kashif, H. (2015). Sustainable tourism development: a case study of North.

Anabestani, A. A., & Mozaffari, Z. (2018). Explaining the effective factors on the tendency of villagers to agricultural tourism, a case study: sample tourism villages in Fazl district of Neishabour city. Journal of Tourism Planning and Development. 7 (24) 123-145.

Andayani, N. L. H., & Nugraha, T. T. I. G. P. (2021). Sustainable Agritourism Based on Resource Based Theory. In 6th International Conference on Tourism, Economics, Accounting, Management, and Social Science (TEAMS 2021) (pp. 462-466). Atlantis Press.

Ansari, M., Biranvandzadeh, M., & Arefi, A. (2020). Investigating the role of stakeholders in the development of nature-based sports tourism in Lorestan province. The Third International Conference on the Development of Geography and Tourism and Sustainable Development of Iran. Available at: www, civilica.com

Arachi, D. J. (2017). "Agri-tourism: Family Style", Cornhusker Economics, University of Nebraska–Lincoln Extension2 . 1-25.

Aryawan, G., Made Sara, I., Sri Purnami, A.A. (2019). The Role of Stakeholders in Agro-Tourism Development with MACTOR Analysis Approach (Case Study in Catur Tourism Village of Bali Province, Indonesia). SSRG International Journal of Economics and Management Studies (SSRG-IJEMS). 19 (11). 100-107.

Bahmani, A., GhadiriMasoom, M., Hajiloo, M., Azimi, F., & Ghadiri Masoom, M. (2021). An analysis of the factors affecting the development of agricultural tourism and entrepreneurship in rural areas (Case study: villages of Kermanshah province). Journal of Applied Research in Geographical Sciences.21 (63). 315-325.

Behrouzi Khorgu, S., Mohammadi Kangarani, H. (2017). Delineation and Analysis of Relation Networks among Fishing Stakeholders and Its Role in Rural Tourism Development: A Case Study of Salakh Village, Qeshm Island of Iran. Village and Development, 20(2), 47-67.

Bouzarjomehri, Kh., Shayan, H., & Kandahari, A. (2017). The role and position of agricultural tourism in rural development. Regional Conference on Tourism Capacities of Ferdows Development.

Dashti, M., Shahbazi, M., Azar, A., & Maleki, M.H. (2020). Life cycle of Tehran air pollution control project. Key Stakeholders Analysis Approach. Journal of Tomorrow management.19 (64). 23-38.

Dehghani, M., Haghighat Naeini, G.R., & Zirdast, E. (2019). Holder Analysis of Knowledge-Based Urban Development (Case Study: Isfahan). Human Geography Research. 53 (1). 323-341.

Fattahizadeh, F., Yazdani, S., Shaykh Al-Islami, A., & Etemad, G. (2021). The Role of Neighborhood Development Institution in Realizing Sustainable Urban Regeneration Goals with Integrated Approach Case Study:(Rey Gateway Neighborhood in Qom). Journal of Tourism Hospitality Research, 8(2), 17-40.

Ferdosi, M., Jabbari, A., Keyvanara, M., & Agharahimi, Z. (2012). Systematic Review of Researches on Medical Tourism. Health Information Management, 0. Retrieved from http://him.mui.ac.ir/index.php/him/article/view/540

Ghorbani, M., Jafarian, V., Yazdani, M. R., & Abdul Shahnejad, M. (2016). Analysis of policy-making network and organizational cohesion of natural resources sector stakeholders in Semnan province. Rangeland and Watershed Management, Iranian Journal ofNatural Resources. 69 (1) 155-166.

Hemti, M., & Amanj Rasooli, M. (2016). Stakeholders and their views on the effects of tourism (Case study: Oraman Takht). Quarterly Journal of Geography and Regional Planning. 7 (1). 69-84.

Heydari, Z., & Matie Langroudi, S. H. (2012). Explaining the capabilities of agricultural tourism based on the perspective of tourists. Journal of Tourism Planning and Development.1 (1) 30-35.

Ian, M., & Keenan, M. (2003). Organising a Technology Foresight Exercise. Technology Foresight for Organizers, Ankara, Turkey, 8-12.

Icoz, O., Pırnar, I., & Gunlu, E. (2010). "The agri-tourism potential of the Aegean region: swot analysis and suggestions for improvement", Passion for Hospitality Excellence2.25-38.

Jafarian, V., Yazdani, M. R., Rahimi, M., & Ghorbani, M. (2016). Analysis of the structural model of the network of water resources management organizations with the aim of establishing an integrated water resources management system in Garmsar plain. Rangeland and Watershed Management, Iranian Journal of Natural Resources. 69 (4). 835-849.

Karimi. S. (2015). Agricultural Tourism Entrepreneurship A New Strategy for Rural Development. Journal of Entrepreneurship in Agriculture. 1 (4). 69-90.

Lelloltery, H., Puttileihalat, M. M. S., Sitanala, M., Seipalla, B.B & Kunda, R.M. (2021). The role of stakeholders in ecotourism development in Marsegu Island Nature Tourism Park (MINTP) Western Seram Regency, Eastern Indonesia. International Conference on Sustainable Utilization of Natural Resources. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science 800 ,012056.1-8.

Lin, C. C., & Chuang, L. (2012). Using fuzzy delphi method and fuzzy AHP for evaluation structure of the appeal of taiwan's coastal wetlands ecotourism. Business, Economics, Financial Sciences, and Management, 347-358.

Mahmoodi, M., Chizari, M., Kalantari, K., & Eftekhari, A. R. (2014). "The quantitative strategic planning matrix (QSPM) applied to agri-tourism: A case study in coastal provinces of Iran", International Journal of Business Tourism and Applied Sciences2 (2): 74-82.

Martinsen, Ø. L., & Amundsen, S. (2015). Linking empowering leadership to job satisfaction, work effort, and creativity: The

role of self-leadership and psychological empowerment. Journal of Leadership & Organizational Studies, 22(3), 304-323.

Mohammadi Kangrani, H., Chareh, N., Ghanchehpour, D., & Rahmati, N. (2014). Investigating the role of communication networks between stakeholders in the development of rural tourism) Case study: Qalat village, Shiraz. (The first international scientificstrategic conference on tourism development of the Islamic Republic. Challenges andperspectives.

Movahed, A., Javdan, M., Ghanipour, M. (2020). Analysis of Stakeholders' Perceptions of Tourism Impacts Sustainability in Lahijan. urban tourism, 7(1), 1-15. doi: 10.22059/jut.2020.290588.733

Mukson, M.I., & Indah, S. (2019). Analysis of stakeholders role in development of bandungan chrysanthemum Agro tourism at Semarang district ,Indonesia.RJOAS.12 (96). 45-53.

Pruitt, B., & Thomas, P. (2006). Democratic dialogue—A handbook for practitioners. New York: United Nations Development Program.

Peroff, D. M., Deason, G. G., Seekamp, E., & Iyengar, J. (2017). Integrating frameworks for evaluating tourism partnerships: An exploration of success within the life cycle of a collaborative ecotourism development effort, Journal of Outdoor Recreation and Tourism, 17 (4).100–111.

Rezvani, M.R., Badri, S. A., Torabi, Z., Malekan, A., & Asgari, (2016). Evaluation of sustainable tourism development in rural areas on the outskirts of Tehran (Case study: Ahar village). Journal of Rural Research, 7 (2). 289-299.

Shafiei Sabet, N., & Haratifard, S. (2017). Impact of Empowering local stakeholders in tourism development and sustainability of marginal rural settlements in Iran. Sustainable Development and Planning. 226., 493-504.

Tavakoli, M. (2019). Recognizing and analyzing the role of stakeholder power as one of the most important challenges of rural development. Planning and arranging space. 23 (1). 1-4.

T.Byrd, Holly ,EBosley, Meghan. G., Dronberger. (2009). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina,. Department of Recreation, Parks and Tourism, The University of North Carolina at Greensboro, PO Box 26170, Greensboro, NC 27402-6170.

Varmazyari, H., Asadi, A., Rahimi, A., Faghehi, D. (2016). The Motivation Analysis for Tourists Choice of Agritourism Destination: A Case Study of East Alamut, Iran. Journal of Rural Research, 7(4), 644-657.

Veicy, H., & Mehmandoost, K. (2015). Investigation of the Obstacles of the International Tourism Development in Iran (With Emphasis on Inbound Tourism). Geopolitics Quarterly, 11(37), 194-197.

Yang, L. (2012). Impacts and Challenges in Agri-tourism Development in Yunnan, China. Tourism Planning & Development 9, 4: 369-81.